JAK ŘÍDÍ TŘÍDU STUDENTI UČITELSTVÍ A JEJICH MENTOŘI? DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

CLASSROOM MANAGEMENT STRATEGIES OF STUDENT TEACHERS ON THEIR MENTORS: A SURVEY STUDY

Vlčková Kateřina

Klíčová slova: řízení výuky, studenti učitelství, provázející učitelé, druhý stupeň základní školy
Key words: classroom management, student teachers, mentor teachers, lower secondary education

Cílem příspěvku je představit výsledky dotazníkového šetření strategií řízení výuky studentů učitelství na praxích na druhém stupni základních škol a jejich provázejících učitelů. Studie byla podpořena GA ČR v projektu Strategie řízení třídy u studentů učitelství a zkušených učitelů (jejich „cvičných učitelů") na druhém stupni základní školy (GA16-02177S).

Řízení výuky lze nahlížet jako systém strategií používaných učitelem za účelem ovlivnění prostředí třídy tak, aby posilovalo učení (Christofferson et al., 2015) a žáci dosahovali dobrých výsledků. Řízení třídy a práce s disciplínou představují klíčové dovednosti učitele (Stronge et al., 2011) a především pro začínající učitele jsou velkou výzvou (Bromfield, 2006; Dickson et al., 2014). Rozlišovány bývají dvě dimenze řízení výuky: (a) behaviorální management – řízení chování, které se týká jak prevence nevhodného chování např. stanovením pravidel, tak reakcí na nevhodné chování; (b) didaktický management – řízení výuky, které je zaměřeno na plánování hodin, stanovování výukových cílů, používání výukových metod a podporu práce žáků. Tyto dvě dimenze jsme měřili on-line Škálou behaviorálního a didaktického managementu (Vlčková, Mareš, & Ježek, 2018), která představuje českou adaptaci Behavioral and Instructional Management Scale – BIMS (Martin & Sass, 2010).

Škála BIMS-CZ se skládá z 6 položek měřících behaviorální management (BM) a z 6 položek měřících didaktický management (IM) na 6-bodové škále vyjadřující míru souhlasu. Obě škály vykazovaly adekvátní vnitřní konzistenci. Základní soubor tvořili všichni studenti učitelství v 1. ročníku navazujícího magisterského studia na PdF MU na prvních dlouhodobých praxích na 2. stupni ZŠ (231 studentů, úplný výběr). Stejné dotazníky vyplňovali v tištěné formě jejich provázející učitelé. Výzkumný vzorek zahrnoval 123 učitelů a 142 studentů (návratnost 53 a 61 %).

Učitelé reportovali silnější BM než studenti. Rozdíly v IM nebyly statisticky významné. Učitelé uváděli, že méně nechávají žáky si povídat, více přesazují při bavení, při vzdoru více vyžadují dodržení pravidel, důsledněji kontrolují věnování se úkolu, mají více rutinních postupů, přizpůsobují výuku více individuálním potřebám dětí, více zapojují žáky do diskuse o praktickém využití učiva, více je vedou k řešení problémů, více řídí přechody mezi aktivitami či důsledněji instruují. Reportované výsledky ověřuje navazující kvalitativní studie reálného řízení výuky prezentovaná v sympoziu.

Abstract: Classroom management (CM) can be viewed as a system of strategies employed by a teacher to foster an environment where learning can occur. Teacher's effective CM leads to student's high achievement and contributes to (novice) teacher's remaining in the profession. Two dimensions of CM can be distinguished: (a) behaviour management is directed at both preventing misbehaviour and reaction to misbehaviour as well, whereas (b) instructional management is aimed at well planned lessons and includes aspects of classroom life such as establishing teaching goals, using instructional methods, and monitoring students' work. These dimensions can be measured by Behaviour and Instructional Management Scale (Martin & Sass, 2010). In our study we used Czech adaptation of BIMS administered to 142 student teachers at their long-term practice and their 123 mentor teachers in lower secondary schools. Teachers reported stronger BM than students. There were no differences in IM.

Literatura/References:

Bromfield, C. (2006). *PGCE secondary trainee teachers and effective behaviour management: an evaluation and commentary.* Support for Learning, 21(4), 188–193.

Dickson, M. et al. (2014). *Challenges faced by Emirati novice teachers.* Near and Middle Eastern Journal of Research in Education, 2014(1).

Christofferson, M., Sullivan, A., & Bradley, E. (2015). *Preservice teachers'classroom management training: A survey of self-reported training experiences, content coverage, and preparedness.* Psychology in the Schools, 52(3), 248–264.

Martin, N. K. & Sass, D. A. (2010). *Construct Validation of the Behavior and Instructional Management Scale.* Teaching and Teacher Education, 26(5), 1124–1135.

Stronge, J. H., Ward, T. J., & Grant, L. W. (2011). *What makes good teachers good? A cross-case analysis of the connection between teacher effectiveness and student achievement.* Journal of Teacher Education, 62, 339–355.

Vlčková, K., Mareš, J., & S. Ježek (2018). *Adaptace Škály behaviorálního a didaktického managementu výuky.* Pedagogika (v přípravě).